

Analýza vplyvov na podnikateľské prostredie

Názov materiálu: Vyplácanie finančného príspevku určeného na opatrenia mimo integrovaného administratívneho kontrolného systému v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2022

Predkladateľ: MPRV SR

3.1 Náklady regulácie – N/A

3.2 Vyhodnotenie konzultácií s podnikateľskými subjektmi pred predbežným pripomienkovým konaním – N/A

3.3 Vplyvy na konkurencieschopnosť a produktivitu - N/A

3.4 Iné vplyvy na podnikateľské prostredie

Požiadavky na investičný rozvoj a jeho financovanie sú vysoké z hľadiska celkových objemov v celej štruktúre podnikania v poľnohospodárstve, potravinárskom priemysle. Hlavným problémom rozvinutého financovania investičných potrieb je suboptimálny stav podnikateľského prostredia v odvetví a jednotlivých podnikov, predovšetkým stav ekonomiky, vertikálnej spolupráce, bariér realizácie investícií, objemu investičných podpôr, ktoré nie sú dostatočné v rámci dostupných verejných zdrojov **a nevyplácanie podpôr¹** (pozastavenie platieb) situáciu iba zhoršujú.

Pozastavenie vyplácania má negatívny vplyv na životaschopnosť celého sektora. Hoci sú prijímatelia pomoci o pozastavení platieb informovaní, a toto prerušenie musia strpieť, predlžovanie nevyplácania je dlhodobo neudržateľné. Nielenže sa zvyšuje riziko insolventnosti v dôsledku výpadku príjmov (a to aj s ohľadom na ostatné roky poznačené pandémiou), významne sa oslabuje konkurencieschopnosť, prehlbuje sa už aj tak značný investičný dlh a do budúcnosti sa zvyšuje riziko neschopnosti prijímateľov realizovať základné činnosti. Dlhodobý výpadok v príjmoch znemožňuje začať a/alebo pokračovať aj v činnostiach, ku ktorým sa prijímatelia zaviazali v rámci predkladaných projektov. Keďže významná časť z predkladaných projektov disponuje či už právoplatným rozhodnutím o schválení a/alebo platnými a účinnými zmluvami, hrozí tu riziko súdnych sporov v dôsledku neplnenia záväzkov zo strany poskytovateľa, ktorým je PPA (mnohí z prijímateľov na realizáciu už čerpali/čerpajú úvery pričom nemajú uhradené žiadosti o platbu). Okrem uvedených sociálno-ekonomických aspektov je potrebné vziať na zreteľ aj hroziace riziko potenciálneho dekomitmentu,

¹ V súvislosti s ochranou finančných záujmov EÚ boli Európskou komisiou prerušené a pozastavené platby v rámci EPFRV (projektové opatrenia Programu rozvoja vidieka SR 2014 – 2022 (PRV SR 2014 – 2022), konkrétne M 04 – Investície do hmotného majetku, M 07 - Základné služby a obnova dedín vo vidieckych oblastiach, M 08 - Investície do rozvoja lesných oblastí a zlepšenia životaschopnosti lesov, M 16 - Spolupráca).

t.j. nedočerpanie záväzku finančného čerpania v tomto roku. S cieľom vyhnúť sa automatickému zrušeniu záväzku v rámci Programu rozvoja vidieka SR (PRV SR) 2014 - 2022 na základe čl. 38 nariadenia (EÚ) č. 1306/2013 by mala Slovenská republika do 31.12.2022 vyplatiť prijímateľom minimálne 81 173 031,86 EUR.

Ekonomická výkonnosť odvetvia

Objemy zisku však nepostačujú na rozšírenú reprodukciu a inovácie i na konsolidáciu majetku podnikov. Pretrváva naďalej diferenciácia ekonomických výsledkov poľnohospodárskych podnikov. **Ekonomika jednotlivých podnikov a výrobných odvetví je značne diferencovaná a bez dotačnej podpory by väčšina z nich bola nerentabilná.**

V poľnohospodárstve dlhodobo dominujú s rozhodujúcim podielom ziskové podniky (od 70 – 80 %). Zisky väčšiny podnikov nie sú vysoké a takmer polovica ziskových podnikov dosahuje v priemere zisk na podnik len do 40 tis. EUR. Rozhodujúci podiel zisku (65 %) vytvárajú vysoko ziskové podniky s ročným priemerným ziskom 280 tis. EUR a viac na podnik, ktorých je 15,8 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy, a tým vysokým objemom podpôr.

Osobitnú skupinu podnikov tvoria podniky s vysokou stratou s podielom 8,4 % na celkovom počte podnikov. Nemožno ich prehliadať, pretože vytvárajú takmer 65 % z celkovej straty v poľnohospodárstve a významne negatívne ovplyvňujú úroveň priemerného výsledku hospodárenia poľnohospodárstva.

Aj napriek znižujúcim sa diferenciam medzi právnymi formami – obchodnými spoločnosťami a poľnohospodárskymi družstvami pretrvávajú určité rozdielnosti. V prepočte na 100 ha p.p. je vyššia zamestnanosť v poľnohospodárskych družstvách ako v obchodných spoločnostiach. Poľnohospodárske družstvá sa však v posledných rokoch vnútorne menia na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov a podobne ako vo väčšine obchodných spoločností redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby, a tým zamestnanosť.

Tabuľka: Vývoj ekonomických ukazovateľov v poľnohospodárstve v mil. EUR

Ukazovateľ	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Výnosy	1 966,7	2 008,9	2 422,4	2 355,7	2 345,0	2 646,6	2 662,0	2 876,8	2 968,5	3 033,9	3 005,5	3015,5**
Náklady	2 050,9	2 017,0	2 350,0	2 321,1	2 347,6	2 575,8	2 618,8	2 780,9	2 814,4	2 930,3	2 938,9	2952,3**
Výsledok hospodárenia pred zdanením	-84,2	-8,1	72,4	34,6	-2,6	70,8	43,2	95,9	154,1	103,6	66,6	63,2**
Pridaná hodnota	293,8	367,6	455,7	462,5	419,1	386,5	346,2	450,3	444,7	449,4	466,4	476,7
Tržby celkom	1 251,0	1 346,4	1 908,8	1 917,9	1 754,2	1 782,2	1 807,1	1 878,3	1 935,2	2 095,9	1 922,2	2 108,8
Tržby z predaja vlastných výrobkov	1 140,8	1 215,3	1 551,6	1 584,2	1 515,6	1 544,9	1 531,5	1 592,8	1 650,2	1 826,2	1 628,2	1 779,9
Tržby za tovar*	110,2	131,1	357,2	333,7	238,6	237,3	275,6	285,5	285,0	269,7	294,0	328,9

Výnosy za poľnohospodárstvo sa dlhodobo pohybujú v rozpätí od 2 – 3 mld. EUR. Rozhodujúci podiel na výnosoch majú tržby z predaja vlastných výrobkov a služieb (54,0 – 62,8 %), **celkové podpory (30,1 %) z európskych a národných zdrojov, ktoré pozitívne ovplyvňujú výnosy a tým výsledok hospodárenia podnikov. Financovanie poľnohospodárstva v kontexte**

s podporami zohráva od vstupu Slovenska do EÚ rozhodujúcu úlohu v jeho rozvoji, udržateľnosti a podnikateľskej stabilite poľnohospodárskych podnikov v SR.

Tabuľka: Celkové výdavky na poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka v mil. EUR

Tituly	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Trhovo orientované výdavky	9,80	12,00	10,90	13,70	11,50	17,34	13,06	16,66	13,35
Priame platby	370,30	365,20	405,10	385,00	408,00	410,53	448,33	490,63	448,03
Program rozvoja vidieka SR	345,80	224,10	189,00	373,80	162,42	233,04	270,51	282,90	267,12
OP RH SR	3,20	1,50	2,30	2,60	0,40	0,00	0,89	0,68	0,08
Štátna pomoc a národné podpory	9,10	16,10	7,00	6,10	4,60	9,33	9,57	54,05	44,88
Všeobecné služby	99,50	94,30	91,00	89,40	107,80	105,90	134,20	135,51	134,90
Spolu	837,70	713,20	705,30	870,60	694,70	776,14	876,56	980,43	908,36

Prameň: MPRV SR, PPA

Celková zadlženosť majetku sa pohybovala v sledovanom období rokov v rozpätí 42,8 – 49,1 % a to pri medziročnom náraste záväzkov a pohľadávok. Objem celkových úverov v poľnohospodárstve, lesníctve a rybolove za ostatný rok dosiahol 913 mil. EUR. Krátkodobé úvery boli čerpané najmä malými a strednými podnikmi, ktoré si zabezpečovali potrebnú likviditu v prípade výpadkov v cash-flow. **Úvery významne prispeli k preklenutiu časového obdobia medzi potrebou financovania prevádzky podnikov a získaním podpôr, ktoré sú úzko späté so systémom refundácie schválených platieb zo strany Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA) z prostriedkov EÚ.**

Opätovné začatie vyplácania finančného príspevku určeného na opatrenia mimo integrovaného administratívneho kontrolného systému v rámci Programu rozvoja vidieka Slovenskej republiky 2014 – 2022 bude mať **pozitívny vplyv na podnikanie fyzických a právnických subjektov v poľnohospodárstve, lesnom hospodárstve a potravinárstve a podnikateľov na vidieku:**

- zníži sa riziko insolventnosti v dôsledku výpadku príjmov poľnohospodárskych subjektov spôsobených rastom nákladových faktorov, hlavne v priebehu tretieho a štvrtého kvartálu roku 2021 a následne aj prvých mesiacov roku 2022, kedy došlo k enormnému nárastu cien motorových pohonných látok a mazív, cien dusíkatých, fosforečných a kombinovaných hnojív a cien krmív pre zvieratá,
- zníži sa investičný dlh a zvýši sa schopnosť poľnohospodárskych subjektov realizovať činnosti ku ktorým sa prijímatelia podpory zaviazali v rámci predkladaných projektov, keďže mnohé z predložených projektov disponujú právoplatným rozhodnutím o schválení a/alebo platnými a účinnými zmluvami. Mnohí z prijímateľov na realizáciu projektov už čerpali/čerpajú úvery, pričom nemajú uhradené žiadosti o platbu.
- V roku 2021 došlo k výraznému zníženiu celkového objemu podpôr do poľnohospodárstva o 12,3% v dôsledku zníženia čerpania podpôr zo zdrojov EÚ medziročne o 19,5%. Čerpanie podpôr v rámci projektových opatrení kleslo v roku 2021 medziročne o 67,5%. Podpory do poľnohospodárstva tvoria dôležitú súčasť príjmov poľnohospodárskych subjektov, bez nich by väčšina generovala stratu.

Iniciácia resp. kontinuita realizácie projektov v rámci opatrení M 04, M 07, M 08 a M 16 PRV SR 2014 - 2022 poľnohospodárskymi subjektmi prispeje k:

- zvýšeniu konkurencieschopnosti poľnohospodárskych subjektov a zamestnanosti na vidieku v rámci dosiahnutia cieľov programového vyhlásenia vlády SR v oblasti potravinovej sebestačnosti a rozvoja vidieka,
- prepojeniu výskumu a praxe a tým posilní transfer znalostí, inovácií vo výrobných postupoch a vývoj inovatívnych riešení uplatniteľných v praxi,
- spolupráci pri zavádzaní nových produktov alebo postupov a stimulácii vývoja inovačných výrobkov, procesov a služieb, zvýši efektivitu výrobných faktorov a pridanú hodnotu podnikov,
- zintenzívneniu horizontálnej a vertikálnej spolupráce prostredníctvom krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov priamo podporí predaj domácej výroby,
- zvýšeniu kvality domácej produkcie prostredníctvom zvýšenia efektivity výroby, zavádzaním inovatívnych technológií či skvalitnením marketingu,
- podpore spolupráce malých hospodárskych subjektov, či podpore krátkych dodávateľských reťazcov a miestnych trhov. Uplatnením krátkych dodávateľských reťazcov je možné redukovať náklady na obchod a distribúciu a významne podporiť príjmy prvovýrobcov, čím sa zároveň zvýši ich životaschopnosť. Inovatívne postupy pri spracovaní a marketingu produktov taktiež prispievajú k vyššej ekonomickej výkonnosti malých podnikov.
- zvýšeniu efektivity všetkých výrobných faktorov vrátane pôdy a dosiahnutiu nárastu pridanej hodnoty poľnohospodárskych podnikov vrátane diverzifikácie činnosti;
- podpore investičných aktivít malých podnikov s výrazne obmedzeným prístupom k zdrojom financovania;
- podpore predaja domácej produkcie a zvýšeniu kvality, rozvoja krátkych dodávateľských reťazcov vrátane investícií v oblasti spracovania a odbytu/ marketingu poľnohospodárskej produkcie;
- zvýšeniu energetickej efektívnosti a úspory energie v pôdohospodárstve.

Berúc na zreteľ uvedené informácie, pokračovanie v nevyplácaní finančných príspevkov na opatrenia mimo integrovaného administratívneho kontrolného systému v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2014-2022 prehlbí stagnáciu a podfinancovanie sektora, čo sa negatívne odrazí na **konkurencieschopnosti** (zníži sa konkurencieschopnosť), dôjde k tvorbe ďalších bariér vo fungovaní sektora a v konečnom dôsledku sa to odrazí v trende znižovania produktivity. Odporúčame bezodkladne začať s **vyplácaním finančného príspevku určeného na opatrenia mimo integrovaného administratívneho kontrolného systému v rámci PRV SR 2014-2022.**